No. of Printed Pages : 4 **CFN–003**

CERTIFICATE PROGRAMME IN FOOD AND NUTRITION (CFN)

Term-End Examination

June, 2026

CFN–003 : ECONOMICS OF FOOD

Time : 3 Hours *Maximum Marks : 100*

ਛਪੇ ਹੋਏ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ) ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ : 4 **CFN-003**

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਨ ਫੂਡ ਐਂਡ ਨਿਊਟ੍ਰੀਸ਼ਨ (ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ) (CFN)

ਟਰਮ-ਐਂਡ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

ਜੂਨ–2026

CFN-003 : ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ *ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ : 100*

ਨੋਟ : *(i) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।*

(ii) ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ।

(iii) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. (a) ਡੇਅਰੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੰਸੰਥਾ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? 3

(b) ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਅਜਿਹੇ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 3

(c) ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਜੈਵਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 3

(d) ਪਸ਼ੂਧਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਤਿਨ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ। 3

(e) ਪੀਡੀਐਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 2

(f) ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਹਾਇਕ ਘਟਕ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? 3

(g) ਮੱਛੀ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਲਾਭਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 3

2. (a) ਉਹਨਾ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਜੋ ਭੋਜਨ ਸੰਬੰਧੀ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। 10

(b) ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਉਸ ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਬਣਤਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਪੌਦੇ ਲਗਾਓਗੇ? ਇਸ ਕਿਚਨ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਉਪਯੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 3+2+5

3. (a) ਟੀਚਾਬੱਧ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (TPDS) ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ TPDS ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ। 2+6

(b) ਖੇਤੀ ਸਬਸਿਡੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਸਬਸਿਡੀ ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਟਕਾਂ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਓ। 6+6

4. (a) ਪੋਲਟ੍ਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਉਤਪਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? 10

(b) ਜਲ-ਖੇਤੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 5

(c) ਪਸ਼ੂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ। 5

5. (a) ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਫੱਲਡ' ਪੋਜੈਕਟ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ? 10

(b) ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ ਦੇ ਉਪ-ਉਤਪਾਦਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਲ-ਵਰਧਿਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ। 5

(c) ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀ-ਪਾਲਣ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 5

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ: 5+5+5+5

(a) ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ

(b) ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਪਾਅ

(c) ਭੋਜਨ ਦਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਾਰਨ (ਸਰੋਤ)

(d) ਪੋਸ਼ਣ ਸਿਖਿਆ ਵਿੱਚ ਜਨ-ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਉਪਯੋਗ

7. (a) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨ-ਸਿਹਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਆਮ ਪੋਸ਼ਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਮੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 8

(b) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਘਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਓ: 6+6

(i) ICDS

(ii) ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਭੋਜਨ (ਮਿਡ ਡੇ ਮੀਲ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਚਾਰ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 4×5=20

(a) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੋਸ਼ਣ ਰੋਗ-ਨਿਰੋਧਕ (ਪ੍ਰੋਫਾਇਲੈਕਸਿਸ) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

(b) ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਿਆਨ ਕਾਨੂੰਨ

(c) ਖਪਤਕਾਰ ਸਿਖਿਆ ਮੁਹਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਘੰਸਥਾਵਾਂ

(d) ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

(e) ਭੋਜਨ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਗ੍ਰੇਡਿੰਗ

× × × × ×